

Posudek diplomové práce Martina Sabo: Konkrétní situace v kázání – na příkladu významných svátků či událostí: Druhý svátek vánoční (Památky mučedníka Štěpána).

Cíle práce nejsou stanoveny nijak specificky: představit možnosti a ukázky kázání „na Štěpána“ (9) a poskytnout „homiletickou pomůcku“. Pochopitelně je cenná sbírka čtrnácti kázání na dané téma v příloze.

Protože se jedná o zvláštní případ kázání, kdy je dán specifický „kázus“, ohledává autor nejprve obecně pojem kázání (na osmnácti stranách) a ptá se po jeho vztahu k biblickému textu. Opírá se převážně homiletické teorie české provenience (Filipi, Smolík, Rutrle, Kubíková, Jeschke), uveden je i autor slovenský (J. Petřík). Pokud jde o kazuální kázání, řeší autor spíše otázky formální – priority textu či situace. Neklade si však příliš otázky nad specifickými možnostmi tohoto typu kázání v oblasti pastoračně-evangelizační, jak se jimi zabývají moderní teorie kazuálí. Ostatně ani úvahy o posluchači nepřesáhnou obecná tvrzení.

Diplomand zvolil těžší cestu k zisku výsledku své diplomové práce, totiž od obecné teorie k praxi. V dalším kroku tedy ohledává pomocí exegeticko-teologické literatury postavu Štěpána ze Sk 6-8, posléze jeho místo v křesťanské tradici a liturgické praxi. Autor se nespokojuje s běžně užívanými motivy, jak je vidí dnešní kazatelé („věrnost, příklad víry“, 46), ale na základě poznatků z biblického textu navrhuje dalších patnáct (!!!) možností, resp. témat. Může být zajímavé, že ve své homiletické teorii se diplomand problematice tematického kázání vůbec nevěnuje, ani ji nezmiňuje, pokud jsem něco nepřehlédl. (Tato otázka může být tedy předmětem rozhovoru u obhajoby.) Samostatnou kapitolu – v dnešní politické situaci ve světě vskutku oprávněně – věnuje tématu „svědek“, resp. „mučedník“ (48-50).

Kalendář a liturgická praxe tvoří další obsáhlý soubor poznatků, které by kazatel měl zohlednit a diplomand je představuje v dostatečné šíři. Zde je možno vyslovit dvakrát škoda: Jednak škoda, že se i zde v diplomové práci stále setkáváme pouze s citacemi ze sekundární literatury, aniž je učiněn pokus vzít do ruky alespoň bohoslužebné příručky jednotlivých církví. A druhé škoda je možno vyslovit nad tím, že výklad o rozmanitosti perikop na uvedený svátek si autor zcela ušetřil. Je dobré, že sice publikoval přehled perikop, ale jejich interpretaci přenechává laskavému čtenáři.

Praktická část je již o něco stručnější (14 stran), velkou část zabírají pouze citáty či souhrny z uvedeného vzorku 14 kázání, případně představení dotazníku, na který odpovědělo 40 kazatelů a kazatelek z Čech i Slovenska. Zda byl dotazník rozeslán většímu počtu respondentů, nebo odpověděli všichni, nevíme. Ani nelze ze samotného dotazníku zjistit, jak diplomand dospěl k tak jednoznačnému výsledku: „Posluchači jsou během svátků přesyceni kostelem a faráři... jsou přetížení.“ (62) Dotazník totiž neklade žádné otázky, které by ukazovaly tímto směrem.

Praktická část tedy nemá být zřejmě ilustrací či zrcadlem teorie uvedené v první části, pouze si klade za cíl poukázat na některé možnosti. Co ovšem znamená onen „kritický přístup ke kázání“ (62), jak jej autor deklaruje, nelze z předložené práce zjistit. Tato část obsahuje 10 různých témat / otázek, které diplomand klade jednotlivým kázáním a poctivě vypisuje pod sebe vždy 14 odpovědí. Ne vždy souvisí tyto otázky s obecnými homiletickými pravidly, jak si je autor stanovil v první části. Odpovědi nejsou ani shrnuté, ani nijak dále reflektované. Jde vskutku o zcela volné návrhy. Důvodem je, že „práce chce být vykročením k rozšíření povědomí o homiletických možnostech kázání na Druhý svátek vánoční“ a tudíž „si netroufá určovat omezený výměr, jak by měl kazatel postupovat“ (73).

Zřejmě z toho důvodu nemá diplomová práce ani žádný obvyklý závěr, ve kterém by se uskutečnil souhrn poznatků a kde by byl zřetelný postoj diplomanda, je uvedeno pouze „Slovo na závěr“. Práce neobsahuje ani obvyklou část, ze které by byl patrný alespoň pokus o souhrn, diskuse atp. Vše je na ponecháno čtenáři jako inspirace. S tím, že je vyzdvižen motiv svědka.

V zásadě je tedy možno konstatovat, že práce je zpracována pěkně, má vcelku logickou strukturu, ale svým otevřeným koncem, kde jsou zcela absentní atributy obvyklé u vědecké práce, připomíná skutečně více než diplomovou práci onu „homiletickou pomůcku“ avizovanou v úvodu.

Práce je psána slovensky, autor posudku nedokáže dost zhodnotit jazykovou stránku. Drobným nedostatkem je jednak přebytek teček (při desetinném dělení se tečky nepíší za poslední číslicí), jednak velký nedostatek teček: za poznámkami se vždy píše tečka.

Škoda, že práce nese známky velké bezradnosti v praktické části, která je zpracována bez ohledu na jakákoliv pravidla obvyklá v oblasti empirických metod. Ale jako vedoucí práce oceňuji, že se diplomand pustil do takto obtížného tématu, které v literatuře není příliš traktováno, shromáždil materiál a našel určitý způsob, jak by se s podobným tématem mohlo nakládat v budoucnu.

Proto práci doporučuji k obhajobě, ale nemohu navrhnout lepší hodnocení než na stupních nejnižších.

Ladislav Beneš, Dr.

V Pardubicích 8. 9. 2013